

Sõjaasjanduse
ajakiri

SÕDUR

Kindralstaabi
Walitsuse wälja-
anne

Ilmub kord nädalas.

TOIMETUS JA TALITUS:	TELLIMISE HIND:	KUULUTUSTE HIND:
Tallinn, Pagari tän. № 1, tuba 25-a (Sõjamineisteriumi majas). Awatud kella 8—1/2 16. Telefon 1-63 (Sõjawäe keskjaamast).	Aastas Mk. 300 Poolesaastas „ 150 Weerandaastas „ 75 Üksiknummer 15 marka.	1/1 lehekülge Mk 3600 1/2 „ „ 1800 1/4 „ „ 900 1/8 „ „ 450 1/16 „ „ 250

№. 13.

Laupäewal, 29. märtsil 1924.

VI aastakäik.

S I S U:

O. J.: Waja traditsioone. — ms—: Tagawarawäe ohwitseride ettewalmistus ja „Demobiliseeritud sõjawäelaste liit“. — Positsioonsõda ja liikumissõda. — Wabadusriisti kawalerid: Kindral-major Tõnisson. — G. L.: Wabadussõja päiwilt. — Ametlikud teated. — Bibliograafia. — Wäljamaa sõjawäed — Segateated — Küsimused ja kostused,

Sõjawäe kõrgemad informatsiooni kursused 1923—24.

Wasakult paremale: istuwad — kolonel-leitnant Sternbeck, kolonel-leitnant Oinas, kolonel Seinan, kindral-major Lebedew, kolonel Kubbo, kolonel-leitnant Rüberg, kolonel Pulk
seisawad — kolonel-leitnant Wende, major Steinberg, major Kirschbaum, kolonel-leitnant Tallo, major Leets.

Waja traditsioone.

Wõib konstateerida, ei meie seltskondlistes gruppeerumistes eristumine on alanud. Kui mõni aasta tagasi igasugused ühingud pääasjalikult majandusliste paremuste tagaajamiseks tekkisid, on nüüd juba ühinguid kõrgemate waimliste sihtidega. Nii on tekkinud terve rida akadeemilisi seltse meie üliõpilasperes, puhtideelisi ühinguid meie haritlaste ringkonnis jne., kuhu on koondunud ühiste huwidega isikud. On ju loomulik, et uues riigis, kus kõik käärimas ja kujunemas, iga seltskonna kiht oma huwide kohaselt organiseerub. Neis ühinguis moodunewad harjumused ja kujunewad traditsioonid, millest suurel määral oleneb rahwa elujõud ja tugewus. Sisaldub ju traditsioonides terve rida walitud elukogemusi, mis asjakohast igapäewaste küsimuste lahendamist wõimaldavad.

Traditsioon kaswab ka ühinguteta, laias elus eneses, kuid liig aeglaselt. Ka wõib ta sel moel kõlbliselt täitsa juhuslikuks kujuneda. Sellest möödapääsemiseks jääb üle wõimalus ise traditsioonide loomisele asuda. Seda tehakse ühingutes põhikirjadega, kodukordadega, seesmise kaswatusega jne. Karikatuurseks on mõned traditsioonid ainult neis organisatsioonides muutnud, kus elunõuete ja traditsioonide kooskõla pole jälgitud. Sest wõib jääda ainult see, mis elu nõuetele wastaw, mis suudab ühingu liikmete huwi kõita, neid kõlbliselt ja ühingu sihtidele wastawalt püsti hoida.

Wõtame tähelepanu alla ühe teatawa organisatsiooni, meie ohwitserikogud. Mis oleks sääl elunõuetele mitte wastawat? Meie ohwitserkond on oma enamuses Wene kaswatuse saanud. Olgugi, et sõjaaegne kool traditsioonide omandamiseks lühike oli, imbus Wene ohwitseridega ilma sõjas kooselamisel nii mõndagi nende kombeist meie warre. Nii aumõistega sisutu kekslemine, eraisikute pääle üleolewalt vaatamine, waba aja sisutu möödasaatmine, laialised joomingud, jne. Seesmist tüsedust nende sõnade taga ei olnud. Nimetasin siin ainult halwemaid külgi (oli ka ju häid), mis meile üle tulnud ja mida waja kaotada. Nähtawasti ei sobi need Wene ohwitseride kombed meie iseloomuga. Ei tea tõsist kahewõitluse juhust, samuti ei löö meil läbi kelkijate tüüp, joojad wäsiwad joomast ja wajawad pääle teatawat perioodi tööd, kuna oskamatus waba ajaga ümberkäia ehk wäga kurbi ta-

gajärgi on annud. Tühjadeks lestadeks on need kombed meil jäänud ja nendega elada on raske. Arwan, et palju ei eksi, kui ütlen, et protestiks, kuigi wast eba-teadlikuks, sellele traditsioonide tühjusele meie ohwitseride perest nii mõnedki wabasurma läbi on lahkunud. Tean mõndagi, kes nimetud kommete järele katsusid elada, kuid pankrotti jäid. Sarnase elu sisust paremini aga kuidagi tõestada ei saa. Et sarnase ebamääraselt suure arwu wabasurmade kindlaid põhjusi leida, oleksid need juhtumised tõsisemat ja üksikasjalisemat juurdlemist wajanud. Meil aga tembeldati nad kerge otsusega sõjast saadud närwilikkuse järelduseks. Põhjuseid teadmata on aga wõimata wäärnähtust ennast kõrwaldada. Kas ei peitu see põhjus ehk ühinguis endis. Elujõuliste organisatsioonide liikmetele on wabasurm wõõras.

Tekib küsimus, millega ühingud siis oma elu rikastawad? Kui päewa töö tehtud, seab seltsi liige omad sammud ühingu ruumidesse. Teda siia meelitajaks oli seltsi eesmärk, liikmete hää wahekord, ühiste huwide jälgimine, ideederikas ümbruskond, hefewus, rõõm jne. On ju igas ühinguis oma tõmbejõud. Siin elatakse ühiste huwidega, mis ajajooksul harjunud kombeiks, traditsiooneks, kujunewad. Waba aja kasutamise küsimus ei jää enam siin õhku rippuma. Südamesse ei asu enam tuska kasutult kõrtsis ehk mujal wiidetud õhtust, waid wärskest ja elurõõmu sisukalt huwide kohaselt möödasaadetud ajast. Tihtigi puudub isikul jõud ja oskus oma aega kasulikult jagada. Tarwitseb sel isikul aga elujõulisse ühingusse sattuda, muutub ka tema seesmine elu intensiivsemaks, temale kui walguks jõudu teiste energiast. Niisugust traditsioonide mõju ühingu liikmete pääle arwesse wõttes peaksime meie, ohwitserid, ka oma traditsioonide rewideerimisele asuma.

Esiteks tuleks kindlalt eemaldada meil traditsioonidest niisugused, mis sisutud ja ainult inertsia tõttu weel püsiwad. Siis tuleks wälja sõeluda meie 5-aastase ohwitserkonna üheselamise kogemuste wäär-tused ja nende põhjal Lääne-Euroopa riikide ohwitseride traditsioonidest meile kõlbulikud wälja walida. Traditsioonest peab põimuma ohwitserkonnale tihe kõbliline tasapind, mis asetab meid ühiskonnas kindlasse ja lugupeetud seisukorda. Seesmine tüsedus peab meie traditsioone tagama, sisurohkus nad elujõulisteks tegema. O. J.

Tagawarawäe ohwitseride ettevalmistus ja „Demobiliseeritud sõjaväelaste liit.“

Kaitseväe aktiiv-teenistuses seiswate ohwitseride ettevalmistamise alal on meil alalisewäe ohwitseride kursuste, kindralstaabi kursuste ja wäeosades korraldatud õppuste abil kindlal sammul edasi jõutud. Selle wastu seisab aga reserwi ohwitseride ettevalmistamise küsimus seni surnud punktil. Enne ilmasõda walitsenud olukorras oleks wõinud sarnase nähtusega leppida, sest üks sõda sarnanes oma wõitluswiiside ja abinõude poolest enam-wähem teisele. Tagawarawäkke arwatud ohwitserkonnalt polnud wadjadust nõuda sihikindlat edasiõppimist väljaspool teenistust. Teenistusse kutsumisel leidis ta eest endisest ajast tuttawa olukorra, wähest wäikeste eranditega, ja õppimise raskuspunktiks jäi seepärast wana kordamine. Kuid praegu on olud sootu teistsugused.

Ilmasõda tõi esile lugemata hulga uusi wõitluswahendid ja keeras senistele lahingu pidamise wiisidele teise lehekülje. Iga päew toob enesega kaasa mõne uue leiuse sõjatehnika waldkonnast Määrustikkudest, mille järele sündis kaitsewäe juhtimine sõja ajal ja millistega tegutseda tuli praegu reserwis wiibiwatel ohwitseridel, on ainult wähesed püsima päänud. Kõik see näitab, et nüüd waja õppida enam kui kunagi enne, et ajaga wähegi sammu pidada.

Tagawarawäe ohwitserid, s. t. juhtiw koosseis, millele basseerub mobilisatsiooni korral uute wäeosade loomine, on pillatud laiali üle kogu maa. Meie oludes on nad sõjawäe küsimustest ning huwidest täiesti ära lõigatud, sest sidemed alalise wäega puuduvad ja erikirjandus (meil nii lõpmata waene alles) suudab waewalt küladeni tungida. Mis ime siis, kui suuremal osal neist praegu aimu pole gruppide taktikast, mitmesuguste wäeliikide koostöötamisest, uuematest saawutustest sõjatehnika alal jne. Ajajooksul hääbuwad ka wabadussõjas omandatud rikkalikud kogemused, ja otsustawal minutil kaitsewäkke ilmudes ei suuda nad täita neid lootusi, mida nende pääle pannakse.

Loomulik, et sellest umbtänowast pääsetee tuleb leida. Kuid missugune? Arwan, et eestkätt reserwi ohwitserid ise käed külge peawad panema, endid wastawalt organiseerides ja kaaswõitlejatega kaitse-

wäes kindlarnasse ühendusse astudes. Tarbekorral ei keelaks ka riik oma ainelist toetust.

Teatawasti tegutseb meil juba 1920 a. saadik „Demobiliseeritud sõjaväelaste liit“, kes arwurikaste osakondade kaudu on koonandanud enese ümber wabadussõjalaste laialdase pere (1921 a. oli liidul 143 osakonda 44.000 liikmega). Kuna tähendatud liit seni pääasjalikult demobiliseeritud sõjaväelaste majandusliste huwide eest walwel seisis, on ta nüüd enesele aatelise tegevuse, s. o. kodumaa kaitse otstarbe selgitamise ja kodanikkude sõjawäelise kaswatuse, päewaülesandeks seadnud. Ta tahab asuda sellele tööpõllule „Wabadussõjalaste liidu“ nime all. Kahtlemata on „Wabadussõjalaste liidu“ ridades rohkesti ka reserwi ohwitsere. Neid aga, kes seni liidust eemal seisnud, tuleb sinna kaasa tõmmata. Kui oleme niikaugele jõudnud, siis awaneb waba tee tagawarawäe ohwitseride edasiharimisele.

Järgmine samm oleks sõjateadusliste, küti- jne. ringide loomine liidu osakondade juures energilisemate reserwi ohwitseride algatusel. Need ringid peaksid aset leidma vähemalt igas wallas, alewis ja linnas, ning nende ümber tuleb koondada kõiki ümbruskonna tagawarawäe ohwitsere (soowitaw ka muidugi allohwitsere). Sõjateadusliku ringi ülesandeks oleks oma liikmete sõjawäelise hariduse täiendamine, seniste kogemuste süstematiseerimine ja kindla kontakti loomine lähema kaitsewäe üksuse ohwitseride koguga. Ülesseatud eesmärkide saawutamiseks sõjalise hariduse täiendamise alal korraldab ring loenguid, hoolitseb raamatukogu eest, tellib eriajakirjandust. Loenguid tuleks pidada järgimööda igal liikmel. See sunniks neid teatawa küsimusega igakülgselt tutwunema. Küsimuste selgitamiseks, millest koha peal jõudude puudusel üle ei saada, tuleks aegajalt kommandeerida wastawaid eriteadlasi lähematest wäeosadest. Ringi liikmed peaksid wõimalust mööda jälgima ka wäeosade tegewust, eriti manööwreid, taktilisi õppuseid jne.

Kõike tööd peab juhatama ja nii öelda ideesid andma liidu juhatuse täielikus kontaktis kaitseministeeriumi juhtidega. Nende

ideede kandjaks wõiks kujuneda liidu häälekandja (näit., praegune „Waba Eesti“).

Selles suunas tuleb „Wabadussõjalaste liidul“ ajawiitmata tegutsema hakata, sest tagawarawäelaste ettevalmistamine on osa meile nii ligidasest kodumaa kaitse küsi-

musel, mille vastu ükski teadlik waba-riigi kodanik külmaks jääda ei saa.

Ülalpool kirjeldatud organisatsioon, kui ta häädes kätes, wõib suurel määral täita tagawarawäe ohwitseride kulukate koon-
dusõppuste aset. —ms—

Positsioonsõda ja liikumissõda.

(Lõpp).

Positsioonsõja iseäraldused. 1. — Mõlemad wastased on warustatud wäga wõimsate wahenditega. Pääletungi wahendiks on kõigepäält wäga suure kaliibriline, kuid wähese liikuwusega kahurwägi. Kaitse wahendid on fortifikatsiooni laialdase tarwitamise tõttu wäga mõjuwad.

2. — Mõlemad wastased wõiwad üksteisega kokkupuutumises olla, ilma et nad tule tagajärjel palju kannataksid. Nii on rünnakule asuja alati oma kaitseehituse otsekoheses läheduses. Nii puuduwad kallaletungil lähenemismarsi ja kokkupuutumisse asumise raskused.

3. — Kuna mõlemad pooled üksteisest hästi on informeeritud, wõiwad nad ühest küljest oma kallaletungi wõi kaitse kawatsusi, niipalju kui see wastasesse ja ta kindlustustesse puutub, enam-wähem kindlate andmetele rajada, teisest küljest aga wastase tõelisi kawatsusi kaugelt ette aimata.

4. — Selle vastu on aga palju raskem läbi wiia *manööwrit* ja *ootamatust* nii, nagu nad liikumissõjas esinewad.

Momendist pääle, kus rinded ülepeäsematute takistuste wahele on surutud, ei wõi enam klassilisest tiiva manööwrist juttu olla. Ainult pääletung rindel on weel wõimalik ning manöower seisab püüdes wastase reserwe korduwate ja lühikeste waheaegade järele üksteisele järgnewate rünnakute abil tegewusse tõmmata. Selle eesmärgiks on järkjärguline wastase wastupaneku jõu vähendamise, et wiimati ta kindlustatud rinnet sisse lüüa.

Mis ootamatusse puutub, siis wõib ehk teatawate eriliste wõtete abil taktilist ootamatust saawutada, kuid raskem on juba strateegilist ootamatust kätte saada, sest tuleb harwa ette, et kallaletungi ettevalmistused (tööd, wägede liikumised, jne...) kaitsja poole mitmesuguste tähelepanemise wahendite eest warjule jääwad.

5. — Tarwitada olew aeg lubab lähte-
baasile *igasugu tagawarasid* kuhjata, eriti aga laskemoona, nii et pommitamine wõib senikaua kesta, kuni nii materjaalselt kui ka moraalselt mõjuwuse maksimum saawutatakse.

6. — Operatsioonid harguwad järjekindlalt ning enam-wähem pikaldaselt. *Ühenduse pidamine*, milleta lahinguwäljal wõimata läbi saada, wõib seeläbi hästi kindlustatud olla, et kõik edasisaate wahendid ühel ja samal ajal töötawad.

Liikumissõja iseäraldused. 1. — Wastastel tarwitada olewad wahendid on *palju vähema wõimsusega*. Pääletungi wahendid peawad siin kõigepäält liikuwad olema. Nii on ainult wäikse ja keskmise kaliibrilise suurtükiwäe tarwitamine wõimalik. Mis kaitse wahenditesse puutub, siis wõiwad nad töödeks tarwisminewa aja puudusel ainult wähese wastupaneku jõuga olla.

2. — Selle vastu tuleb aga, enne kui wastaseni jõutakse, sagedasti lahtistest ja tulega segi aetud maastikkudest üle minna, siis luure abil wastase kohta teateid muretseda. *Need on lähenemismarsi ja kokkupuutumisse asumise raskused.*

3. — Wastased on üksteisest alati puudulikult informeeritud. Seepärast peawad nad oma üldplaani ehitama rohkem sellele, mis nad tahawad ette wõtta, kui sellele, mis nad wastasest teawad, plaani pärast olukorrale kohandades. Käsud, mis antakse, on seega wõrdlemisi lühikesed, kuna nad ainult kawatseta operatsiooni alguse kohta kindlaid juhatusi wõiwad anda, operatsiooni hilisema järgu kohta ainult kawatsusi ja direktiive ära tähendades.

4. — *Kuid manööwrit ja ootamatust on siin kergem teostada*, — manööwrit tiibade olemasolu tõttu, ootamatust, et wõib wastaselt ettevalmistuste tegemiseks aja wõtta, samuti ka, et wäeosadel on wahel wõimalik üle hästiwalitud maastikkude liikuda.

5. — Kuna stabiilsuse puudumine ladude moodustamist segab, siis pole vägedel lahingu algul peaaegu muid tagawarasid tarwitada kui need, mis neil kaasas on. Mis suurtüki tulde puhtub, siis tuleb piiruda lühikese wältusega pommitamistega punktides, mida kõige tähtsamaiks loetakse, kuna muidu laskemoon warsti lõpule wõiks jõuda.

6. — Operatsioonid harguwad kiirelt, seisukorrad muutuwad väga sagedasti, nii et isegi aega ei ole hulgalisi edasisaate wahendid, mis nii tarwilikud oleksid, üles seada. *Et sidepidamist* kindlustada, tuleb nende sidewahenditega leppida, mis aega wiitmata tegewust wõiwad alustada.

Lahkumineku d taktilistes wõtetes. Nii üksteisest erinewaile sõja liikidele ei wõi üks ja sama lahingu käsitus wastata. Mõlemail neist on oma taktika, mis järgmistel alustel põhjeneb:

1. — Kuna operatsioonsõjas tule mõjuvus (mille etteawalmistamiseks küllalt aega oli) oma maksimumi saawutab, wõib iga wäeosa, kes hoolimatult tule alla asetatud, sõna tõsisel mõttes häwineda.

Järjelikult tuleb jalgwäge lahingusse saata ainult tarwilikus proportsioonis ja äärmise etteawatlikkusega ning ainult siis, kui talle on kindlustatud teiste wäeliikide abi, et enda kahest pääwaenlasest, takistustest ja tulest, wõitu saada. Kõigepäält läheb waja, et takistused, mis tal teel ees, vähemalt osalt saaksid purustud ning wastase tule wahendid, kui mitte häwitatud, siis vähemalt waikima sunnitud. Kuid suurtükiwägi on ainus wäeliik, kes seda kahekordist ülesannet suudab täita. Seega on suurtükiwägi nii lahingu etteawalmistusel kui ka täidewiimisel esimese järgu tähtsusega.

Seega wõib öelda, et positsioonsõjas etendab *pääosa suurtükiwägi*, sest ilma temata jalgwäge, kel endal tarwilikud häwitamise ja neutraliseerimise wahendid puuduwad, ootab kindel nurjaminek.

Liikumissõjas ei ole tulel, mis olgugi kardetaw, sarnast kõike häwitawat iseloomu nagu positsioonsõjas. Kasutada olew suurtükiwägi on wäikearwulisem ning tal puuduwad suurejõulised suurtükid. Tema laskemoona tagawarad on piiratud. Ei ole niipalju karta hulgalist gaasipommide tarwitamist. *Järjelikult wõib jalgwäega rohkem riskeerida*. Tema kahest waenlasest ei tule üht, s. o. takistust, peaaegu sugugi arwesse wõtta, teine —

tuli — on suuresti wähenenud, nii et jalgwägi wahel isegi ainult endal tarwitada olewate abinõudega lahingut suudab pidada. Igatahes ei ole toetus, mida suurtükiwägi talle peab püüdma muretseda, alati hädasti tarwilik. Seega jääb suurtükiwäe tähtsus siin tagaplaanile.

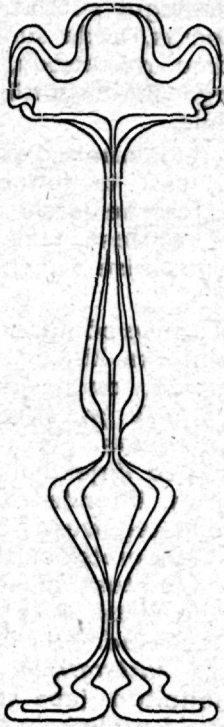
Seega wõib öelda, et liikumissõjas *pääosa jalgwägi etendab*, sest ta tunneb ainult sääl suurtükiwäe toetuse järele absooluutset wadjadust, kus wastase takistused ja tuli tema enda tegutsemise wahenditest tugewamad.

2. — Et riisiko eest (mille põhjuseks niihästi tule mõjuvus kui ka kindlustused) wõimalikult rohkem hoida, on positsioonsõjas *tarwilik üksikasjalik ja äärmisel hoolas lahingu etteawalmistus*. Weel rohkem, täidesaatmisel tuleb järjekindlalt tegutseda, see on wõidelda, ühendades kõigi wõimalikkude wahendite tegewust. Seega wõib siin täielikust üldoperatsioonist kõnelda, kus kõik ülemjuhatusel poolt käsitakse ja juhatakse, kelle kätte kõik wõim ja otsustamine on koondatud. Seega on operatsiooni *teostajate initsiatiiv väga piiratud*. Nad on sunnitud juba warem kindlaks määratud korraldustele kohanema, ega ole neil õigust suurema tähtsusega otsuseid teha.

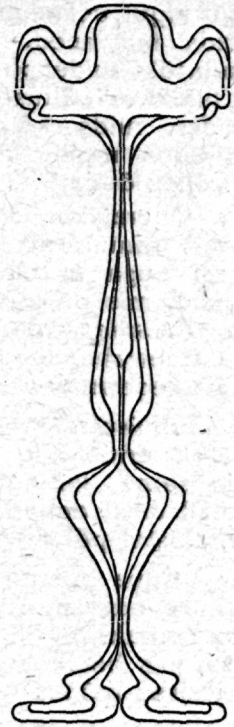
Kuid erand tuleb teha kaitse juhtumisel, sest siis on operatsioonide initsiatiiv wastase käes ning wiimase tegewuse tõttu wõiwad ettenägematud olukorrad tekkida. Ainult täidesaatjate enesealgatus lubab õigel ajal hädaohti kõrwaldada.

Liikumissõjas ei saa lahingu *kohta wäga kauge ulatusega oletusi teha*. Täidesaatmisel tuleb ka arwesse wõtta ettenägematud juhtumisi. Tuleb isegi ootamatusi ette, mis äkki terve seisukorra muudawad ning täidesaatjatele ülesanded seawad, mis wiivitamata lahendust nõuawad. Seega on siin kiirusel suurem tähtsus kui järjekindlusel. Kohal olewa ülema arwamised, külmweri, kiir pilk ja otsused ühes täidesaatmise kiirusega asendawad kõik. Tahes wõi tahtmata on lahingu juhtimine tegelikult täidesaatja käes, kuna isegi kõige paremini informeeritud kõrgem juhatus õigel ajal waele ei suuda astuda. Wõitlusse käigust saab ta ainult oma reserwide tarwitamisega osa wõtta. Seepärast peab see juhatus wastawalt detsentraliseeritud olema, et täidesaatjate enesealgatusele ja otsustamisele wabadust jätta. See iseseisew tegewus peab aga kõrgemate juhtide kawatsustele wastama.

Wabadusristi Kawalerid.

*Kindral-major A. Tõnisson.
Wabaduse Risti I liigi 1. järgu kawaler.*

Aleksander Tõnisson sündis 17. aprillil 1875 a. Härjanurme wallas Tartumaal. Esimese hariduse sai ta Eesti Aleksandri koolis Põltsamaal, 1896 a. astus ta wabatahtlikuna sõjawäe teenistusse. Pärast Wilno sõjakooli lõpetamist 1899 a. oktoobris ülendati ta noorem-leitnandiks ja määrati teenistusse 113. Starorusski jalgwäe rügementi, kus esiteks noorema ohwitserina, siis pataljoni adjutandina, rügemendi kohtu asjaajajana ja mobilisatsiooni jaoskonna ülemana teenis. Wõttis Wene-Jaapani sõjast 1. kütirügemendis osa. Seejärgi teenis kuni 1909 a. septembrini Riia õpepatjaljonis, siis jälle endises 113. Starorusski jalgwäe rügemendis, esiteks noorema ohwitserina, siis õpekomando ülemana, hiljem ilmasõjas aga kompanii ja pataljoni ülemana ning rügemendi ülema abina kuni 1. Eesti rügemendi ülemaks nimetamiseni.

Kui pärast tsaariwalitsuse kukutamist 1917 aasta kewadel Eesti rahwaslikku sõjawäge looma hakati, kutsuti kolonel Tõnisson 1. Eesti rügemendi ülemaks, missugusse ametisse ta 9. mail 1917 a. astus. Enamlaste võimule pääsemine Wenemaal ja Wene sõjawäe lagunemine 1917 aasta wiimasel weerandil ei jätnud ka Eesti sõjawäe kohta oma mõju awaldamata. Et distsipliini ja korda noores sõjawäes alal hoida, tuli kolonel Tõnissonil väljaspoolt sissetikkuwa enamlise woolu wastu wõidelda.

Kihutajatel läks siiski korda osa sõjawäge enamliseks muuta. Enamlise walitsuse ajal wangistati kolonel Tõnisson kaks korda ja peeti pikemat aega wangikodades. Wiimati mõisteti ta kui kommunistlise riigikorra awalik wastane tribunaali poolt surma. Otsuse täidesaatmisest pääses ta ainult juhusliselt.

Saksa okkupatsiooni võimude poolt otsustati kindral Tõnissoni wangistada. Wangistamisest pääses ta Soome põgenedes. Pärast Saksa wägede lahkimist, kui ta Eestisse jälle tagasi wõis tulla, nimetati kindral Tõnisson 1. diwiisi ülemaks. 1. diwiisi juhatas ta wabadussõjas kuni 1919 a. detsembrini. Kui 1919 a. detsembris, wabadussõja lõpul, Narwa all otsustawad wõitlused käimas olid, nimetati kindral Tõnisson Wiru wäerinna ülemaks, kus tema juhatusel wastase ägedad pääletungid ja läbimurde katsed likwideeriti.

1920 a. augustis kutsuti kindral Tõnisson Asutawa Kogu poolt sõjaministriks. Sõjaministeeriumi juhatas ta kuni 1920 a. oktoobri lõpuni, mil uuesti 1. diwiisi juhatama asus. Praegu on kindral Tõnisson III diwiisi ülemaks.

Pääle Wabaduse Risti I liigi 1. järgu on kindral Tõnissonil Poola Sõja Rist, Wene Stanislause 3. ja 2. järgu aumärk, Püha Anna 4., 3. ja 2. järgu aumärk ja Wladimiri 4. järgu aumärk.

Nagu sellest võib näha, on juhatamise meetod siin positsioonsõja omast täiesti lahkuminev.

3. — Lõpuks, positsioonsõjas talitatakse plaanide järele, kus kõik üksikasjalikult ja täpselt ära on tähendatud, kuna liikumissõjas nii tule juhatamiseks kui ka orienteerumiseks kaardiga 1/80.000 tuleb leppida. Sellest tekib palju raskusi, eriti aga suurtükitle jaoks, mis, et mõjuv olla, alati täpne peab olema, ja mille jaoks vahel võimatu on kindlaid esemeid ära märkida. Seega ei või mõlemas sõjas tule meetodid ühed ja samad olla.

Määrustikkudes tehtav vahe. — Seega lähewad kogemused kui ka teooria ühte, et positsioonsõjale ja liikumissõjale wastawad üksteisest täiesti erinevad olukorrad, et neil mõlemil on lahkuminevad iseloomud ja omaette taktika. Kuna teisest küljest aga wägedel operatsioonide kestwusel nii positsioon- kui ka liikumissõja oludes võib tulla tegutseda, siis on tarwis, et nad mõlemi jaoks ühesuguselt oleksid ette walmistud. Seega jõuame meie määrustikkude küsimuse juure.

Edasi toob autor näiteid, kuidas ajast *pääle*, kus *ilmasõjas* Prantsuse-Ingliise frondil positsioonsõda algas, püütud on positsioon- ja liikumissõja olukordadele wastawaid wõitluse juhtnõore muretseda. Kuid et positsioonsõda liikumissõjast küllalt selgesti ei eraldatud, on see ainult osaliselt õnnestanud. Lõpeb artikkel järgmiste ettepanekutega:

Kas ei oleks lihtsam ja loogilisem olnud järsumalt otsustada ning kõigest tarwiliku järelduse teha, nimelt, et tuleb selgesti ära määrata positsioon- ja liikumissõja wahed ning mõlematele uutest määrustikkudes iseseisew koht anda. Niisugu-

sel juhtumisel sisaldaksid need määrustikud kõigepäält üldiseid ettekirjutusi, mida kõigil sõjas ettetulewail juhtumistel võib tarwitada. Pääle selle jaguneksid nad *kahte üksteisest erinewasse ossa*, millest üks positsioon- ja teine liikumissõja kohta käiks.

Enne 1914 a. oli piiramissõja jaoks, mis tõeliselt ainult positsioonsõja erandlik juhtumine, omaette määrustikud. Et mõlema sõjaliigi ühesugust tähtsust näidata, on tarwis sarnane radikaalne wahetegemine ära jätta ning ühedesse ja samadesse määrustikkudesse nii positsioon- kui ka piiramissõja kohta käiwad määrused ühendada. Kuid see ei anna weel põhjust neid täiesti üksteisega ära segada. Otse selle wastu sunniwad lahkumineked, mis neid iseloomustawad, neid üksteisest lahus hoidma, ja nii saab nende wahel tarwilik wahetegemine olema.

Sel teguwiisil oleksid mitmekordsed parumused, kõigepäält edasiandmise selguse suhtes. See ei jääks jälle omakorda neisse mõjumata, kes uusi määrustikke uuriwad. Ka oleks üksikuid teateid kergem üles leida, kui mõlemad sõja liigid, selle asemel et segi olla, määrustikkudes on eraldatud.

Selle wastu võib waielda, öeldes, et sõjas on olemas hulk olukordi, mis küllalt selged ei ole ning, õigust öelda, ei positsioon- ega ka liikumissõja hulka ei kuulu. Wastus on kerge. Määrustikud peawad ainult üldist juhtumist silmas. Missugust käsitlust igal üksikul juhtumisel tarwitada, jääb juba wäejuhatuse walida. Sest, nagu 1917 a. 31. oktoobril määrustik ütleb, „ei ole walemit, mida tarwitades juhtidel ei oleks waja mõelda ega lahingut juhatada.“

Wabadussõja päiwilt.

11. mai 1919. Päike kõrwetab. Õhk on raske ja lämmastaw.

Teise jalgwäe rügemendi I pataljon lööb meeletult lahinguid waenlase suurte jõududega, kelle ülesandeks on Munamäe sihis Wõruni wälja tungida. Pääle mitme punase kütirügemendi on meie wastas weel Peterburi sõjakoolide kursandid Konstantiini sõjakooli patareiga.

Lahing kestab wahetpidamata mitu päewa. Kursandid tungiwad hulljulgelt

pääle. Nende tihedad ahelikud, ohwitserid paljaste mõõkadega ees, ilma püssipauguta, püsti, lähewad meie kaewikutele. Nende rünnak tuletab tahtmata meele Wene kaardiwäe hiilgawaid tormijookse 1914 aastal. Neid lastakse külma wereliselt 300—400 sammu pääle. Siis algab meie kuulipildujate lühike hirmus töö ja — meie ees lammawad surnute hunnikud, mille wahel üksikud haawatud tagasi roomawad.

Patarei waatepunkt, mis asub kõrgel Haldi künka tipul kaewikus (kompanii kindlustatud asupaik), hoitakse waenlase poolt pea wahetpidamata kuulipilduja tule all. Ka Konstantiini patarei saadab wahetewahel meile mõne tabawa granaadi. Üks neist haawas surmawalt kompanii weltweebliit waatepunktis.

Paukude ja lõhkemiste kõla järele otustades, peab waenlase patarei õige lähedal olema. Maakuulajad, pikksilmad käes, walwawad teraselt, et wahest teewad tolmusambad laskmise ajal patarei seisukoha märgatawaks.

Järsku tõusebki kauge tolmupilw põllu pealt üksiku talu eest. Waatlejate silmad needuwad ühele punktile. Mõödub paar põnewat minutit. Äkki sähwatab tolmusamm, siis teine, ja kohe kuuldub kaks pauku ja saladuslik omapärane wihin õhus. Hurraa! Waenlase patarei on leitud!

Terawa waatluse järele paistsid stereotorus kaks kahurit. Nad seisawad Kirbu talu parempoolses serwas, üksiku küüni ees. Kahtlemata walisid nad endile liiga julgelt läheda positsiooni — sellest on tunda kursante! Aga mõnikord on üleliigne julgus kahjulik, ja seda peab Konstantiini sõjakooli patarei kohe tunda saama.

Paari minuti pärast algab ühe suurtükiga ettewaatlilik eellaskmine märgist eemal olewa üksiku kase pihta, et siis wastawalt muudetud laskeandmetega ilma eellaskmiseta tabada märki ootamata ja kiire häwitustulega. Säärane ettewaatus on tarwilik, sest patarei ülem kardab, et haruldane laskemärk märkab waritsewat hädaohu ja lahkub enneaegu positsioonilt. Mõne shrapnelliga on õige suund käes. Paar kontroll-granaati näitawad kätte täpse kauguse. Paus. Teised kahurid pannakse esimese järele ja kahewõitlus algab.

Meie patarei tabab hästi. Teine järjekord lõhkeb otse Konstantiini patarei positsioonil. Wastane waikib järsku.

Kilomeeter maad eemal olewast metsast kihutawad galopis kahurite juure eelikud, et patareid ärawiimisega päästa. Kuid ka nende wastu oli saatus seekord karm: poolpatareid pöörab oma laetud kahurid üksiku kase päale, millest peawad eelikud mööduma, ja ootab . . . Minut hiljem, shrapnellide lõhkemise järel eelikute kohal, lamasi inimesed ja hobused surnult ja haawatult põllul. Kaks puutumata jäänud eelikut kihutawad tuhat-nelja metsa tagasi.

Nüüd oli Konstantiini patarei wiimne tund lõõnud. Hästi nähtawate lõhkemiste järele wõis selgesti otsustada, kui tabawalt meie granaadid kukkusid.

Paus. Õhk selgib ja awaneb kurb pilt: waenlase patarei pahema kahuri ratrad on alt ära löödud. Kahur lamab kummuli mulla pääl. Teine kahur on alles terve.

Üesti algab pommitamine, seekord aeglaselt ja ühest suurtükist. Konstantiini patarei seisukohale lastakse weel 63 granaati, mis häwitawad terweksjäänud kahuri.

Nüüd aga waikib kõik. Päike kõrwetab endiselt ja endiselt kuuldub kõrgel õhus lindude laulu, keda sõjakära pole suutnud eemale peletada. . .

Õisel luurkäigul wangi wõetud punased seletasid, et nende patareile eila hommikul suur õnnetus juhtunud: walgete patarei olla kaks nende kahurit ja palju hobuseid häwitanud. Ka inimeste seas olla surnuid ja haawatuid olnud. Diwiisi kommissar, kes oodatawate wõitluste puhul patareid manitsema sõitnud, olla meie esimestest granaatidest patareis tükkideks kistud.

Meie meestel on tuju hääl. Numbrihmed patsutawad kahurite torusid, öeldes: „Olite tublid poisid. Saatsite niisuguse suure punase „nina“ teise ilma!“

G. L.

Ametlikud teated.

Määrus kaitsewäelaste palganormide muutmise kohta.

Wabariigi Walitsuse poolt 10. jaanuaril 1923 a. wastuwõetud Kaitsewäe ohwitseride, sõjawäe ametnikkude ja sõdurite-üleajateenijate palgamäärade

(R. T. № 19—1923 a.) § 1, märkus 1, mille järele sõjawäe ametnikkude asetäitjad palka said üks aste madalamalt, kui samadel kohtadel sõjawäe ametnikud, loetakse Wabariigi Walitsuse otsusega 15. märtsist s. a. maksusetaks, arwates 1. märtsist 1924.

Nimetakse: Sõjawäe varustuswalitsuse tehniku osakonna ülema abi sõjaaegne ametnik Alfred Saarm, sama walitsuse tehnilise varustusasjanduse käskudetaõtja inseneri kohuste täitjaks, arwates 15. märtsist s. a. Sõjawäe staabi korralduswalitsuse inspektori osakonna ülema abi major Ralf Teimann, sama osakonna koosseisu jaoskonna ülemaks, arwates 15. märtsist s. a. Kapten Oskar Kaunissaar sõjawäe staabi korralduswalitsusest sama walitsuse inspektori osakonna üldjaoskonna ülemaks, arwates 15. märtsist s. a. Sõjawäe staabi korralduswalitsusest kapten Ernst Leithammel, sama walitsuse käskudetaõtjaks wanemaks ohwiteriks, arwates 15. märtsist s. a. Wabariigi Walitsuse otsusega 21. märtsist s. a. 5. üksiku jalgwäe pataljoni ülem kolonel-leitnant Heinrich Paawijaan, 5. jalgwäe rügemendi ülemaks, arwates 15. märts. s. a.

Wiiakse üle: Kapten Ernst Leithammel kindralstaabist, sõjawäe staabi korralduswalitsusse, arwates 15. märtsist s. a. Kapten Peeter Uniwer, 6. jalgwäe rügemendist kindralstaabi, arwates 15. märtsist s. a. Sõjawäe ametnik Johannes Hoffmann, 1. jalgwäe rügemendist sõjawäe varustuswalitsuse majandusasjanduse käskudetaõtja wanema ohwiteri kohuste täitjaks, arwates 15. märtsist s. a. Sõjawäe ametnik Johann Miido, sõjawäe varustuswalitsusest sidepataljoni, arwates 16. märtsist s. a. Sanitäär-major Oskar-Friedrich Lepp, varustuswalitsusest sõjawäe staabi korralduswalitsusse ja nimetakse sõjaministeeriumi ambulantsi wanemaks arstiks, arwates 15. märtsist s. a. Sõjawäe ametnik Karl Sauenberg sõjawäe varustuswalitsusest sõjawäe laskemoona ladusse, arwates 15. märtsist s. a. Weterinäär-major Heinrich Lensis II diwiisi staabist 3. suurüksikwäe rügemendi wanemaks loomaarstiks, arwates 15. märtsist s. a. Weterinäär-kapten Wiktor Wesjelow, 3. suurüksikwäe rügemendist sõjawäe ühendatud õpeasutusse, arwates 15. märtsist s. a. Sõjaaegne ametnik Julius Niklus, 3. üksikust jalgwäe pataljonist 7. jalgwäe rügemendi majanduse ülemaks, arwates 15. märtsist s. a. Sõjaaegne ametnik Friedrich Rusberg, 10. jalgwäe rügemendist Sakala jalgwäe rügemendi, arwates 15. märtsist s. a. Sõjawäe ametnik Bernhard Moik, sõjawäe staabi kantseleist sõjawäe staabi korralduswalitsusse, arwates 15. märtsist s. a. Sõjaaegne ametnik Paul Kilgas, sõjawäe staabi kantseleist sõjawäe staabi korralduswalitsusse, arwates 15. märtsist s. a. Sõjawäe ametniku asetäitja Alfred Traks sõjawäe staabi kantseleist sõjawäe staabi korralduswalitsusse, arwates 15. märtsist s. a. Kapten Karl Niggul sõjawäe ringkonnakohtust merijõudude staabi, arwates 15. märtsist s. a. Noorem-leitnant Otto Nurmberg 3. üksikust jalgwäe pataljonist 7. jalgwäe rügemendi, arwates 15. märtsist s. a. Sõjaaegne ametnik Ernst Proobst sõjawäe varustuswalitsusest arsenaali, arwates 15. märtsist s. a.

Arwatakse reserwi: Sõjawäe ametnik Jaan Lurich, sõjawäe prokuratuurist, arwates 15. märtsist s. a. Sõjaaegne ametnik Johannes Lembit inseneri pataljonist, arwates 15. märtsist s. a. Farmatsöit August Oksa, sõjawäe kesk-apteegi ladust, arwates 1. märtsist s. a. Registreerimisele ilmunud farmatsöit Siegfried Eberhard, arwates 20. dets. 1923 a. Registreerimisele ilmunud lipnik Heinrich Nurkse, arwates 14. märtsist s. a. Leitnant Jaan Toots piiriwalwe walitsusest, arwates 15. märtsist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Kurt-Alfred-Ernst Krausp, arwates 28. dets. 1923 a. Regist-

reerimisele ilmunud arst Salmann Taich, arwates 29. dets. 1923 a. Registreerimisele ilmunud arst Leib Sofer, arwates 31. detsembrist 1923 a. Registreerimisele ilmunud arst Fromhold Krause, arwates 3. jaanuarist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Johan Järw, arwates 14. weebuarist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Andreas Gläser, arwates 14. weebuarist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Leonid Peterson, 18. weebr. s. a. Registreerimisele ilmunud arst Woldemar Wihmann, arwates 28. weebuarist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Dimitri Woskresenski, arwates 28. weebuarist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Georg Lotz, arwates 12. märtsist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Sigismund Goldberg, arwates 12. märtsist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Konstantiin Karro, arwates 12. märtsist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Toomas Reimann, arwates 12. märtsist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Abram Zimble, arwates 12. märtsist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Ernst Weinberg, arwates 14. märtsist s. a. Registreerimisele ilmunud loomaarst Martin Liias, arwates 8. jaan. s. a. Registreerimisele ilmunud farmatsöit Harry Press, arwates 29. jaan. s. a. Registreerimisele ilmunud farmatsöit Richard Widrikson, arwates 20. weebr. s. a. Registreerimisele ilmunud farmatsöit Jüri Waimel, arwates 23. weebr. s. a. Registreerimisele ilmunud farmatsöit Johannes Warres, arwates 12. märtsist s. a. Registreerimisele ilmunud asefarmatsöit Alfred Jürgens, arwates 12. märtsist s. a. Sõjawäe ametnik Aleksander Dampf, sõjawäe staabi kantseleist, arwates 15. märtsist s. a. Sõjaaegne ametnik Ernst Selge, Sõjawäe staabi kantseleist, arwates 15. märtsist s. a. Sõjawäe ametniku asetäitja Johannes Loos 10. jalgwäe rügemendist, arwates 15. märtsist s. a. Leitnant Julius Lepson, sõjawäe varustuswalitsusest, arwates 1. jaan. s. a.

Arwatakse erusse: Reserwist *kindral-major Wilhelm Luther — wanaduse tõttu, arwates 19. märtsist s. a. Weterinäär-kolonel Hugo Redlin, I diwiisi staabist, arwates 15. märtsist s. a.

Kustutakse ohwiteride nimekirjast: riigikeele mitteoskamise pärast, ja loetakse reameesteks (Wabariigi walitsuse otsusega 17. märtsist s. a.) järgmised reserw ohwiterid: alam-kapten Jaan Abraitis, leitnant Iwan Baltiski, leitnant Kurt Berg, leitnant Konstantin Knaut, leitnant Ernst Sporleder, leitnant Iwan Teterin, noorem-leitnant Georg Berg-holtz, noorem-leitnant Leopold-Rudolf Lugenberg, noorem-leitnant Peeter Rahmanin, lipnik Heinrich Putnin, lipnik Konstantin Ritter, lipnik Leo Terentjew, ohwiteri asetäitja Florian Eriks — kõik arwates 3. weebuarist s. a.

Wabastakse kaitsewäe teenistusest distsiplinaar korras: Noorem-leitnant Werner Kattler, 7. jalgwäe rügemendist, arwates 15. märtsist s. a.

Bibliograafia.

П. И. Изметьев. „Очерки по военной психологии“. Петроград sõjaringkonna sõjalise kirjastuse väljaanne. Петроград — 1923 a. 102 lhk.

„Sõja geenius poleks täielik, kui ta tehniliste kaalumistega ei ühendaks teadmisi inimese südame üle“, lausunud üks Napoleoni sõjapäälikutest. See aforism pole seni oma väärtust kaotanud. Kaitseväge juhtiw koossels poleks ilma kollektiivse ja individuaalse psüühika tundmata omal kõrgusel. Ka ilmasõda on pääle muu tõestanud, et pääteguriks lahingus jääb ikkagi elaw inimene. Et seda elawat inimest kasvatada, õpetada ja lahingusse wia, selleks peab juht tundma tema moraalset elementi, s. o. psüühikat. Ainult „isikliku praktikaga“ selleni jõuda õnnestab waid üksikutel. Abiks on siin erikirjandus. Meil enestel sel alal weel midagi tähelepanuwäärilist leida pole, seepärast on terwitatud ka iga wõõrkeelne väljaanne, mis lugejate ringkonda satub. Ühe juures neist tahaksin mõne reaga peatuda.

Päälkirjas mainitud raamat wõtab, kuigi enamasti pääliskaudselt, erilusele suure hulga tähtsaid ja ülihuwitawaid küsimusi sõjapsükoloogia alalt. Arutused on tihtipääle läbipõimitud kujukate näidetega ilmasõjast, Wene kodusõjast jne. Üksikute küsimustest oleks nimetada: waimu ja materia koostõõtamine; laialdase hariduse tähtsus; mis on tarwilik waenlase tahtejõu alistamiseks; moraalse elemendi suurenemine tehnika arenmisel; kaotuste arwu mõju; laskeharjutuste tähtsus;

kaotuste rippuwus füsioloogilistest ja psükoloogilistest nähtustest; hirmu emotsioon ja tema füsioloogiline alus; enesehaawamine; julgustunne; lahingukordade tihedus ja selle mõju sõdurite psükoloogiasse; mitmesuguste wõitluswahendite moraalne tähtsus; kas on ahelikud iganenud; gruppide taktika analüüs; lahingdrilli tähtsus; mis sunnib sõdurit edasi minema; paanika teooria; arenenud tehnika nõuded juhtidele; millest koosneb juhi wõimsus; karistused ja nende mõju; populaarsus; sõjakas waim; rahwa üldised sotsiaalkonoomilised tingimused ja nende mõju ülemate ja alluwate wahekorrasse jne. jne.

Päätükk „Gruppidenä peetawa lahingu analüüs“ wäärib selle tõttu, et gruppide taktika ka meil alles wõrdlemisi uus ala, erilist tähelepanu. Autor lelab, et kaotuste ärahoidmise suhtes peab gruppe endistele ahelikudele eelistama. Järgelikult peaks gruppides enesekaitse instinkt nõrgemalt awalduma. Kuid teisest küljest tuleb, arwesse wõttes gruppide isoleeritud asetust, rehkenada sõdurite usu wähenemisega oma jõusse. Gruppide lahingu tüübiliseks omaduseks nimetab autor juhtimise ja sidepidamise raskust, mis omakorda nõuab sõduri kõrget intellektuaalset arenmist, suurt energia tagawara ja püsivust.

Huwiäratajana mitmekesiste sõjapsükoloogia küsimuste wastu wõib seda raamatut meie ohwiseridele kahtlemata soowitada. —ms—

Wäljamaa sõjawäed.

Läti.

Isiklised muudatused ja komandeerimised Läti sõjawäes. Sõjanõukogu uueks esimeheks, kindral Göpperi asemele, nimetati kindral Simonson. Riia garnisoni ülemaks nimetati, kolonel Franzi asemele, kindral Göpper. Sõjawäe komanderi staabi ülemaks — kindral Buivid, sõjawäe laskeinspektoriks — kolonel Kaminski ja autotankide diwisjoni ülemaks — kolonel-leitnant Grossbart. Neil päiwil komandeeritakse Prantsusmaale kolonellide kursustele suurtükiväe inspektor kolonel Kalnins ja Poolamaale — kapten Zeplit. Mereasjanduse osakonna ülem merewäe kapten Keiserling käis neil päiwil Eestis meri- ja õhuasjandust uurimas.

Sõjawäe walitsemine Lätis. Läti põhiseaduse järele on riigi president sõjaliste jõudude kõrgem juht. President walib rahu ajal sõjawäe komanderi, kes sõja ajal wägede ülemjuhataks saab. Siiski ei ole Läti põhiseaduses riigi presidendi, sõjawäe komanderi ja sõjaministri wõimupiirid üksikasjaliselt kindlaks määratud. Sellekohast seadust töötakse wälja alles praegu. Sõjawäe suuruse määrab kindlaks parlament. Riigi president teeb korraldused sõjawägede walitsemise ja paigutamise ning sõjawäelaste teenistuse alal. President kinnitab sõjaministri ettepanekul kõrgemad sõjawäelased oma kohtadele ja juhatab kõrgemat riigikaitse nõukogu. See nõukogu seisab

koos pea-, sõja-, wälis-, sise- ja rahaministri, sõjawäe inspektoritest ja kahest kõrgemast sõjawäelasest. Sõjaministri ülesanne on — komplekteerida sõjawäge, relwastada, warustada jne. Muuseas peab sõjaminister muretsema koolinoorust sõjalise kasvatuse eest. Selleks astub ta ühendusse haridusministriga ja siseministriga. Sõjawäe komander walwab sõjawäe õpetuse ja kasvatuse järele. Tema juhatab õpetatiivseid töid. Sõjawäe inspektorid alluwad temale.

Seega on saawatatud küll ajakohane tööjaotus, kuid see toob enesega kaasa wõimude killustamise. Sõjawäe elu juhiwad kaks kõrgemat wõimu: riigi president ja walitsus ning kaks tegelikku wõimu: sõjaminister ja sõjawäe komander. Parlament otsustab ka mõnda sõjawäkke puutuwat küsimust.

Tehniline ettewalmistus Läti sõjawäes. Läti tehnilise diwiisi juure asutati 1922 a. õpeosakond. Selle pääülesandeks on — muretsema sõjawäele, erilisel tehnilistele wäeosadele, õpeabinõusid. Kuni tänapäewani walmistas osakond wäeosadele 60 trükitud õpeabinõu, nendest 5 Läti orginaaltööd. Tähtsamad nendest on: elektrotehnika alal. — „Side skeemide raamat“, „Ühenduse abinõud“, „Side määrustik“, „Elektrotehnika“ jne.; lennuasjanduse alal — „Aeronawigatsioon“, „Lennumasinate mootorid“; autotankide alal — „Määrused tankide tarwitamiseks“, „Tankide taktika“, „Auto“ jne.; sapöörasjanduse alal — „Sil-

dade ehitamise õpetus", „Lõhkeainetega töötamise õpetus" jne. Peale selle saadab osakond wäeosadele juhatusi tehnika ajal. Selle aasta jooksul kawatseb osakond umbes 10 õpeabinõu välja lasta.

Spordi edustamine Läti sõjawäes. Läti sõjawäe spordiklubi kawatseb ehitada Riias suure spordiwälja. Wäli oleks suuruse poolest esimene Balti riikides. Tema jaotakse sarnaselt, et korraga wõidaks töötada mitmesugustel spordi aladel. Sinna ehitakse 240- ja 100-meetrilised laskekohad, moodne wõimlemissaal, 2 ratsusõidu ringi, 2 murutõnise platsi, jalgpalli wäli, wõidujooksmise teed jne. Wälja juure ehitakse weel tribüün 4000 päält-waatajale ja kölakoda. —g.

Poola.

Poola kodanikkude teenistusest wõõraste riikide sõjawäes. Iga Poola kodanik, kes wäljamaa sõjawäkke teenistusse soowib astuda, peab Poola walitsuselt sellekohase nõusoleku muretsema. Luba wäljamaa sõjawäkke teenistusse astumiseks annab ministrite nõukogu.

Kui Poola kodanik, kes sundusliku sõjawäe-teenistuse kohustusline ei ole, wõõra riigi sõjawäkke ilma ministrite nõukogu loata teenistusse astub, ei loeta teda enam Poola kodakondsusse kuulwaks. Kui siis riik, kelle sõjawäkke Poola kodanik astus, tulewikus Poolaga sõjajalale asub, ei loeta sarnast kodanikku, kes waenlase riidades teenib, mitte Poola riigi äraandjaks, waid ainukeseks tagajärjeks selle eest, et ta ministrite nõukogu loata wõõraste sõjawäkke astus, on Poola kodakondsuse õiguste kaotus.

Kui Poola kodanik, kes sundusliku sõjawäe-teenistuse kohustusline, ilma ministrite nõukogu loata wõõraste sõjawäkke teenistusse astub, ei kaota ta selle läbi Poola kodakondsuse õigusi siis, kui siin teenistusest kõrwale hoidmisega tegemist ei ole ja kui kodanik, teenides wõõras sõjawäes, ühtegi kaelakohtulikku kuritegu toime ei pane ja kui teenistus sünnib ajal, mil wõõra riigi sõjawägi Poolale waenulik ei ole.

Kui riik, kelle sõjawäkke sundusliku sõjawäe-teenistuse kohustusline Poola kodanik ilma wastawa loata astus, tulewikus Poolaga sõjajalale asub ja kui tema sõjawäes teeniw Poola kodanik, kes

sinna ilma wastawa loata astus, säält jalamaid ei lahku, saab tema selle läbi riigi äraandjaks. Kui ta hiljem Poola riigi wõimude kätte satub, karistatakse teda maksimate seaduste põhjal.

Kui Poola riigi kodanik Poolaga sõjajalale olewa riigi sõjawäkke teenistusse astub, waatamata selle pääle, kas ta sundusliku sõjawäe teenistuse kohustusline wõi mitte, karistatakse teda alati, kui riigi äraandjat. U.

Wälisriikide merewäed.

Ameerika Ühisriigid. Praegu on Ühisriikide merewäes 6469 ohwitseri ja 86.000 meest. Merewäe korpuses on 1002 ohwitseri ja 19.500 meest. Nende palkadeks on merewäe eelarwes ettenähtud 117.000.000 dollarit. Sõjalaewade ehituse lõpetamiseks näeb eelarwe ette 30.000.000 dollarit. Merewäe lennuasjanduse pääle 14.590.000 dollarit. Kawatsetawa polaarekspeditsiooni pääle õhulaewa „Shenandoah" ga" arwab eelarwe komisjon 183.000 dollarit tarwis minewat. See eelarwe pole weel kinnitatud, küll aga komisjonist läbi käinud ja kinnitamiseks esitatud.

Merewäe inseneride nõukogu waatas hiljuti Atlanti okeani laewastikku kuulwud 4 lahingulaewa „Wyoming", „Arkansas", „Utah" ja „Florida" järele ja leidis, et nende edaspidine tarwitamine merewäe teenistuseks kardetaw on, sest nende katlad, mida 1911/12 aastast saadik, kui laewad walmis said, uuendatud pole, on sarnases seisukorras, et nõutawale surwele wastu ei jõua panna. Paari aasta eest küsiti kongressilt katlate kordaseadmiseks raha, kuid siis jäi asi seiepärast soiku, et kardeti seega relwastuste wähenemise kokkulepet rikkuda.

Inglismaal ehitatakse ristlejad „Courageous" ja „Glorious" lennukite kandjateks ümber. Lahinguristleja „Lion", mis Juulandi lahingus admiral lord Beatty lipulaewaks oli, on merewäe koosseisust mahaküstutatud ja lammutamiseks müüdüd. See laew oli 680 jalga pikk, wee wäljasurwe oli 26.350 tonni ja ta oli relwastatud kaheksa 13,5" kahuriga.

Hispaaania on oma lennuwäe täiendamise pääle rõhku hakanud panema. Merilennuwäe tehnilise koosseisu täiendamiseks on Inglismaalt Supermarine Aviation Works tehastele tellimine antud 12 uematüübilise „amphibious" lennu-paadi pääle. Nendega wõib ka kuiwamaa kohal ennata. J. A.—n.

Segateated.

Aianduse, mesinduse ja kanakaswatuse kursused sõduritele.

20. märtsil awati Tallinna garnisoni „Sõdurite Kodu" aianduse, mesinduse ja kanakaswatuse kursused garnisoni sõduritele, mis kuni 10. maini s. a. kestawad. Õpetust antakse iga päew kella 19 kuni 21, wäljaarwatud laupäewad ja pühapäewad.

Selle tõttu jääwad Sõdurite Kodu märtsikuu tegewuskawas nimetud nädalapäewadel ettenähtud loengud, kino- ja wõimlemisõhtud ära.

Pääle selle on Sõdurite Kodu märtsikuu tegewuskawas weel järgmine muudatus: laupäewal, 29. märtsil, on 10. jalgwäe rüü. 3. pataljoni poolt korraldataw piduõhtu ja pühapäewal, 30. s. k. p., Tallinna Komandandi Komando poolt korraldataw piduõhtu.

Meriwägi talwel. Meriwäe talwine tegewus on suwisele wastandina soigus. Meie ilmastik ei wõimalda laewastikul aasta läbi tegutseda. Juba ammu enne mere jäätust asuwad laewad talikorterisse, et jookswaid remontõid korraldada ja walmistuda järgnewaks nawigatsiooniks.

Talwel pakuwad laewad üksluiset pilti. Suurte laewade külje all asuwad kütteboonid, mis wõi-

maldawad laewade mitmesuguseid säädiseid külma eest kaitsta ja meeskonnal laewal elutseda. Wähemad laewad seisawad külge külje kõrwal, ja kordamööda katelt auru all pidades peetakse pakase wastu wahti.

Laewadel on liikumist vähe. Suurem osa meeskonnast on kommandeeritud õpekursustele oma teadmisi täiendama. Tegewusriikas on talwel Meriwäe Ekipaash, kus spetsialistide täienduskursus asub ja noorte ettevalmistamine sünnib. Riiharjutused wahelduwad loenguiga ja praktiliste harjutustega. Kõik möödub hoogsas tempos, sest ei ole kaugel aeg, kus weed wabanewad ja nawigatsioon algamas. Juba enne seda wajawad laewad meeskonda, et endid korda seada.

Weebruari teisel poolel lõppes Meriwäe Ekipaashis meriwäe jungide esimesel lennul kursus ja lõpetajad komandeeriti Sw. Ühendatud Õpeasutuste töökodadesse praktilistele töödele. Esimene lend annab meriwäele tarwilisel määral spetsialiste-allohwitseri. Seega saab Meriwägi spetsialistidega komplekteerimise küsimusest üle.

Raske on talwel, kus ei pääse wahest ligi ei laewaga ega ka jääd mööda, merekindlustustega ühenduse pidamine. Käesolew talw oma sadude ja hangedega on hobuühenduse pidamise Aegnaga raskeks teinud, kuna Naissaarega seni ühendust wedurlaewade abil on peetud, mis umbes kilomeetri kauguses sillast peatuma on sunnitud, kuhu jääd mööda järele tullakse.

Ohwitseride algatusel on meriwäes moodustatud orkestrid ja laulukoorid. Nii on meriwäe jungidel orkester ja Meriwäe Ekipaashis, Aegnal ja Naissaarel meeste laulukoorid, mis aastapäewal ja teistel pidudel on esinenud.

Soomusrongide diviis vabadussõjas

Punaväe sissetungimine ja väljatõrjumine.

Kokkuseadnud Soomusrongide Brigaadi
— Ajaloo Komitee korraldusel —

Ed. Laamann.

Hind 200 mk.

Saada „Sõduri“ talitusest, Tallinnas,

Pagari tän. № 1.

„Sõduri“

järgmised aastakäigud on veel saadaval

1-ne aastakäik (1919 a.) 39 numbrit (puudub № 1),
hind 150 mk.

2-ne aastakäik (1920 a.) 52 numbrit, hind 200 mk.

4-jas „ (1922 a.) 23 numbrit (puudub № 1)
ühes lisadega (12 numbrit), hind 300 mk.

5-es aastakäik (1923 a.) 24 numbrit ühes lisadega
(12 numbrit), hind 300 mk.

Kolmandast aastakäigust on saadaval mõned üksikud numbrid.

Tellida võib, postiga ehk suusõnal, „Sõduri“ talitusest, Tallinn, Pagari tän. 1, tuba 25-a. Telefon № 163 (Sw. keskj.).

Ka suwisteks spordiwõistlusteks on eeltööd käimas.

G. Lagus.

Suusaspord Pärnu garnisonis. Juba pikemat aega kestnud ilusate päiksepaisteliste talweilmade tõttu oli võimalus awanenud end rohkem suusaspordile pühendada. Suuski on Pärnu garnisoni wäeosadel külluses tarwitada 3. diwiisi õpekompaini üksinda on 60 paari suuski. Suusajooksmine sünnib suuremalt jaolt Pärnu linna suurepäralises, talwerüüs olewas supeluspargis ja jääga kaetud Pärnu lahel. Korraldakse ka pikamaalisi taktilisi õppusi suuskadel, mis oma tagajärgedega täielist rahulolemist on ärateeninud. Üldse võib konstateerida Pärnu garnisoni kaitsewäelaste keskel wiimase kahe aasta jooksul suusaspordi võimsat arenemist.

Soowitaw oleks ainult, et Pärnu garnisoni kaitsewäelaste võimest selge pildi saada, korraldada veel enne kewade tulekut garnisoni wõistlusi suusatamise alal.

R. Tck.

Küsimused ja kostused.

KÜSIMUS Nr. 13. Missuguses Sõjaministri käsikirjas või „Riigi Teatajas“ on ilmunud täielik uus kaitsewäe wormiriite kirjeldus, ning missugune oleks munder üleajateenijatele?

WASTUS. Ilmus Sõjaministri käsikirjas Nr. 65 s. a., mis lähemal ajal wäeosadele laiali saadetakse ühes joonestustega.

Wastutaw toimetaja: E. Limberg.

Wäljaandja: Kindralstaabi Walitsus.

„Sõduri“

kirjastusel ilmunud raamatuid on järgmised saadaval:

Prof. Martens: Sõda ja õigus, sõda ning seadus. Hind 50 mk.

Kolonel Reek ja ltn. Kent: Hobune, tema hindamine. Haiguste ja wäliste pahede äratundmine, wanaduse ja kaswu äramääramine; tabelite ja joonistustega. Hind 30 mk.

Kapten Leets: Nurgamõõtja, bussoli ja stereo-toru tarvitamine Wene ja Inglis suurtükkide jaoks Laskemärkide kättejuhatamine. 44 joonistusega. Hind 65 mk.

Kolonel Limberg: Kõnd. Selgitawate joonistustega. Hind 20 mk

Kolonel Reek: Aja kaotus on — surm. Broshüür. Hind 30 mk.

Kindral-major Lebedew: Gaasiasjandus sõjas. Hind 50 mk.

Raamatuid võib saada „Sõduri“ talitusest Tallinn, Pagari tän. 1, tuba 25-a. Telef. 163 (Sw. keskj.).